

Als de graankorrel sterft...

**oratorium voor de
Veertigdagentijd en Pasen**

**Tekst:
Marijke de Bruijne**

**Muziek:
Anneke van der Heide
Peter Rippen
Chris van Bruggen**

PARTITUUR

Als de graankorrel sterft...

**oratorium voor de
Veertigdagentijd en Pasen**

**Tekst:
Marijke de Bruijne**

**Muziek:
Anneke Plieger- van der Heide
Peter Rippen
Chris van Bruggen**

KOORBOEK

Nabestellingen

Voor de uitvoering in de gemeente kunnen de boeken van het oratorium 'Als de graankorrel sterft...' in de benodigde hoeveelheid worden nabesteld en wel tegen de volgende prijzen:

Partituur € 4,50 vanaf 3 exemplaren per bestelling

Koorboek € 2,50 vanaf 5 exemplaren per bestelling

De gemeentezang mag vrij gekopieerd worden in de liturgie van de betreffende diensten.

Bij iedere set van partituur en koorbundel is een exemplaar van de gemeente liederen opgenomen.

Van dit oratorium zijn dertig liederen ook opgenomen op de CD 'Als de graankorrel sterft...' € 18,-

Alle genoemde uitgaven zijn te bestellen bij uw boekhandel of rechtstreeks bij theologische uitgeverij Narratio, postbus 1006, 4200 CA Gorinchem. Tel: 0183-628188 of verkoop@narratio.nl

Meer informatie over deze en andere muziekgaven vindt u op onze website www.narratio.nl, en achterin dit boek.

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, den Haag

ISBN 90 5263 153 0

© 1996 uitgeverij Narratio, postbus 1006, 4200 CA Gorinchem.

ALS DE GRAANKORREL STERFT...

In dit oratorium voor de Veertigdagentijd en Pasen wordt aandacht besteed aan drie thema's.

Als eerste thema wordt het leven van Jezus gevolgd vanaf de eerste aankondiging van zijn lijden. Jezus zegt vaak dingen die noch zijn toenmalige luisteraars, noch wij begrijpen. Hij heeft veel aandacht voor de innerlijke vrede van de mens, maar laat de maatschappelijke en politieke verhoudingen van zijn tijd niet buiten zijn beschouwingen en handelingen.

Voor wat hij wil overbrengen zijn deze uitspraken kenmerkend:

- Wie zijn/haar leven wil redden, zal het verliezen, maar wie het om mij verliest zal het redden.
- Wat heb je eraan als je hele wereld wint, maar schade lijdt aan je ziel.

En de centrale tekst van het oratorium:

- Als de graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij op zichzelf, maar als zij sterft brengt zij veel vruchten voort

De 'onduidelijkheid' die deze teksten oproepen houden velen bezig:

- de mensen toen die door zijn woorden worden geraakt en getroost,
- de overheid die hem een onruststoker vindt en die hem het liefst wil oppakken,
- de mensen nu, die nog altijd dezelfde vragen aan zijn woorden stellen en erdoor geraakt worden.

Het tweede thema is dat van de erkenning dat lijden en dood bij het leven horen en dat dergelijke ervaringen kunnen bijdragen tot innerlijke groei en een beter verstaan van de zin van het leven.

Als derde thema wordt het grote gebeuren van dood en opstanding, vernieuwing en wedergeboorte gevierd. In liturgie en traditie heeft het lijdens- en paasverhaal ook deze betekenis gekregen.

In de voorchristelijke tijd kende men in deze streken feesten die deze motieven vierden. De christelijke kerk heeft het verhaal van Jezus' sterven en opstaan over deze feesten heengelegd -omdat het uitroeien daarvan niet lukte- en zo vervlochten beide betekenissen zich in carnaval, Veertigdagen- of Lijdenstijd en Pasen.

Met de steeds terugkerende regels uit het kerstoratorium 'Als appelbloesem in de winter' *)

*Licht dat terugkomt
hoop die niet sterven wil
vrede die bij ons blijft.*

wordt de samenhang tussen kerstmis en pasen aangegeven.

Het oratorium bestaat uit een aantal delen.

De Veertigdagentijd

begint met het Veertiglied, een lied van voorbereiding op en verlangen naar iets nieuws, naar Pasen.

Om enig inzicht in de uitspraken en handelingen van Jezus te krijgen, nemen zij in dit gedeelte een ruime plaats in. Zo wordt ook het verband met de latere gebeurtenissen, Jezus' arrestatie en veroordeling, duidelijker. De reacties van de mensen om hem heen maken Jezus maatschappelijk en politiek tot een teken van tegenspraak. Hij veroorzaakt onrust en stelt de overheid in een land onder bezetting voor problemen.

Het gesproken gedeelte geeft verbaasd en geboeid commentaar op zijn persoon. De vraag dringt zich op hoe wij in onze tijd een figuur als Jezus zouden zien.

Dit gedeelte is geschreven om aan het begin en halverwege (met halfvasten) de Veertigdagentijd te worden gevierd. In de Veertigdagentijd zou men regelmatig een stukje uit dit gedeelte kunnen nemen en daarbij stil staan. Daarbij kan ook het eerste stuk betrokken worden dat onder Palmpasen staat. Het palmpaasgedeelte zelf staat onder het hoofdje: De intocht.

Palmpasen

De opmaat naar Palmpasen is de reis naar Jeruzalem. Op weg daar naar toe gebeuren de in de schriftlezingen vertelde dingen.

De intocht is blij en feestelijk. De sfeer verandert als Jezus het tempelplein schoonveegt en het toch weer onrustig geworden volk de overheid opnieuw voor de vraag stelt wat men met Jezus aan moet.

Door deze hele viering zijn momenten waarop, zeker met kinderen, iets toegevoegd kan worden. Bij 'Zwaai, zwaai, zwaai met jonge groene takken' kan met eerder uitgedeelde palmtakjes gezwaaid worden, dergelijke takjes kunnen worden uitgedeeld, de kinderen kunnen met palmpaasjes binnenkomen.

Witte Donderdag

Voor het brood wordt gedeeld willen wij ons reinigen. Met water, zoals Jezus bij de voetwassing deed, met de kruiden van de reiniging, zoals in deze streken in het voorjaar gebeurde. Nog altijd eten mensen dergelijke eerste vitaminerijke kruiden in soep of sla. Ook is een enkel aspect van het joodse pascha opgenomen, eindigend in een daarbij behorende lofzang.

Dit gedeelte kan gezongen, maar ook gevierd worden. De schalen met brood kunnen worden getoond bij de betreffende tekst. Bij het zingen van: 'laten wij dan nemen van dit brood' gaan de schalen rond en kan ieder een stukje brood kiezen of dit aanbieden aan degene naast wie men zit.

Goede Vrijdag

Jezus is gearresteerd en wordt voor Pilatus gebracht. Viermaal gebeurt in dit gedeelte iets driemaal. Dat wordt in het lied 'Driemaal' bezongen.

Het verloop van deze dag heeft vorm gekregen in de wat bitse, maar helaas nog zeer actuele teksten over de wereldlijke en geestelijke macht.

Middenin dat tumultueuze gebeuren vraagt Pilatus aan Jezus wat waarheid is. Een moment en centrum van stilte ontstaat. Is de waarheid waar Pilatus naar vraagt de waarheid die Jezus de mensen probeerde duidelijk te maken?

Daar het onmogelijk is bij de kruiswoorden commentaar te geven op wat Jezus onderging, worden hier reflecties gegeven van mensen die een zware weg moeten gaan. Dat kan de lijdensweg zijn van een ernstig zieke; de lijdensweg van lichaam én geest van politieke gevangenen, de vervolgte, het slachtoffer van het kwaad achter de voordeur. Datzelfde kan ervaren worden bij zwaar geestelijk lijden, veroorzaakt door het leven of door de constitutie van de mens.

Stille Zaterdag/Paasnacht

De eerste teksten tekenen een naderende overgang. Er is een grote stilte die er na dergelijke diep ingrijpende gebeurtenissen is. Toch wordt deze tijd afgesloten met het licht gewijzigd Veertiglied want er daagt een huiverend vermoeden dat dood ruimte schept voor iets nieuws. Vanuit deze ontdekking kan de ontvankelijkheid voor het paasgebeuren plaatsvinden.

Vanuit rouw en verdriet een nieuw begin maken die een vorm van opstanding is, gaat niet vanzelf. Er is aarzeling bij het zich bewustworden van die verandering, het weer voelen van vreugde. Maar dan barst het gebeuren in alle hevigheid los. De climax, die bijna iets van een visioen of extase heeft, vindt haar hoogtepunt in: 'Licht, licht, overal licht!' en: 'Licht, geluid, beweging, lied'

Vanwege het bijna verpletterende van deze gewaarwording is hier geen rijm gebruikt. Dat verdraagt deze bijna woordloze ervaring niet. In dit gedeelte wordt getracht het majesteitelijke van het heilige vorm te geven.

In de beide hier genoemde liederen worden enkele beelden uit de paasliturgie gebruikt, waar de Opgestane de morgenster en de opgaande zon wordt genoemd. Uit de folklore komt het beeld dat de zon op paasmorgen driemaal een sprongetje van vreugde maakt (dansend komt zij uit het oosten). De regels 'vreugde die zich in ons brandt...' enz. verwijzen naar het paasvuur, dat het oude opruimt en dat oorspronkelijk verder gebrand werd voor de godin van licht, liefde en leven Eostra die de lente zelf was. Het duitse Ostern en het engelse Easter voor 'pasen' herinneren nog aan haar feest.

Paasmorgen

In de schriftlezing en in het verslag van Maria krijgt de intieme en persoonlijke kant van dit overweldigende gebeuren een plaats. Dit is de andere pool van het heilige, het zeer nabije. Haar ervaring is een ervaring waar je als gewoon mens in mee kunt gaan.

In de Epiloog wordt de lijn van toen naar nu doorgetrokken, ook het ongeloof van de omstanders waar belevenissen als deze dikwijls mee gepaard gaan, krijgt een plaats.

Het slotlied 'Opnieuw geboren, opgestaan', heeft het karakter van een belijdenis. Eindelijk weten (of een beetje) waar het om ging en wat verder gekomen zijn met de zingeving van het eigen leven. Dit lied verwoordt een opstaan, waar het met pasen óók over gaat, een vorm van wedergeboorte en het einde van een leertijd. Een nieuw, gerijpter begin, dat als kostbaar geschenk ervaren wordt.

In de viering van Stille Zaterdag/Paasnacht en de Paasmorgen wordt geen overweging uitgesproken, daar de gebeurtenissen zo overweldigend zijn, dat zij meer dan voor zichzelf spreken. Uiteraard valt wel een plaats voor een overweging te vinden. Aan het eind van deze vieringen kunnen brood en wijn gedeeld worden, waarna het geheel met een slotlied wordt besloten.

De bijbelgedeelten zijn genomen uit de "Groot Nieuws Bijbel", vertaling in de omgangstaal.

Marijke de Bruijne

Evenals het eerder geschreven kerstoratorium is ook het oratorium voor de Veertigdagentijd en Pasen geschreven voor de kerkdienst. De muziek vraagt een actieve rol van de 'zingende' gemeente. Een korte instudeersessie voor de dienst zal wenselijk zijn om iedereen vertrouwd te maken met de muziek. Met een uitgekiend plan van wisselzang tussen solisten, koor en gemeente kan tijdens de viering ook een groot gedeelte worden aangeleerd.

In sommige kerken is het inmiddels de gewoonte geworden op projektmatige wijze een koor in het leven te roepen.

Voor de uitvoering van dit oratorium kan een dergelijk gelegenheidskoor goede diensten bewijzen.

In ieder geval is de muziek eenvoudig. De instrumentale bezetting (orgel, piano, dwarsfluit) hoeft ook geen problemen op te leveren. Indien een kerk niet beschikt over een orgel en een piano kan desgewenst één toetsinstrument worden weggelaten. Een piano heeft wel onze voorkeur.

De muziek is geschreven door de musici van de Pepergasthuiskerk in Groningen. In de wekelijkse vieringen rond de veertigdagentijd en pasen 1995 van de 'Stichting Oecumenische Vieringen Groningen' is het oratorium voor het eerst gevierd. Daarna zijn verschillende gedeelten bijgewerkt of herschreven.

De naam van de componist staat boven de liederen aangegeven met deze kanttekening dat sommige liederen bewerkt zijn door andere componisten.

Bij een aantal liederen is een voorspel uitgeschreven. Bij de liederen waar dit ontbreekt kunnen de laatste maten van het betreffende lied als zodanig functioneren.

Chris van Bruggen

*) CD en muziek van het kerstoratorium 'Als appelbloesem in de winter' zijn eveneens verkrijgbaar bij de theologische uitgeverij NARRATIO, Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem. Telef. 0183-628188

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Veertigdagentijd	7
Palmpasen	18
Witte Donderdag	30
Goede Vrijdag	39
Stille Zaterdag/ Paasnacht	48
Paasmorgen	60
Epiloog	74

Als de graankorrel (paasnacht)	51	Opnieuw geboren	77
Als de graankorrel (palmzondag)	29	Schaduwloos het witte licht	11
Als de graankorrel (veertigdagentijd)	13	Snelle lichtflits (paasmorgen)	65
Bedreigd door geweren	31	Snelle lichtflits (paasnacht)	59
Berichten van de dood	66	Sterk als de dood	48
Beslissing genomen	18	Tot in hoge bomen	22
Brood der ellende	33	Trekken naar de stad	23
De Eeuwige (paasmorgen)	76	Veertig dagen (paasnacht)	49
De Eeuwige (witte donderdag)	35	Veertig dagen (veertigdagentijd)	7
Dood en verrijzenis	13	Verborgene God	38
Driemaal	39	Verheug je, jij blinde	20
Driemaal	40	Verraad van je vrienden	31
Een opstandeling	27	Vertel de verhalen	32
En op die tocht	43	Voorboden van verandering 3st.	8
Geen tijd om te rijzen	32	Voorboden van verandering 4st.	9
Geur van verandering (palmzondag)	29	Waarheid	41
Geur van verandering (veertigdagentijd)	11	Wat dreef mij naar het graf	67
Geur van verandering (veertigdagentijd)	12	Wat is dat voor man	26
Geur van verandering (veertigdagentijd)	14	Water van de reiniging	30
Grijze nevel	45	Wie op deze wegen	19
Hij zegt de vreemdste dingen	15	Wie veel heeft gekregen	21
Hij zegt de vreemdste dingen	16	Wij zoeken een stok	27
Hoera voor het leven	32	Zo rustig van binnen	19
Hoeveel doden	44	Zoals zo vaak (veertigdagentijd)	17
In de stilte van de nacht	37	Zoals zo vaak (goede vrijdag)	39
Kijk naar het graan (palmzondag)	28	Zovelen stonden langs de weg	24
Kijk naar het graan (veertigdagentijd)	13	Zwaai, zwaai, zwaai	23
Laten wij dan nu begraven	46		
Licht dat terugkomt (paasmorgen)	60		
Licht dat terugkomt (paasmorgen)	65		
Licht dat terugkomt (paasnacht)	52		
Licht dat terugkomt (veertigdagentijd)	9		
Licht! licht! (paasmorgen)	72		
Licht! licht! (paasnacht)	53		
Licht, geluid, beweging (paasmorgen)	61		
Licht, geluid, beweging (paasnacht)	55		
Maar als wij dat vertellen	76		
Maar als zij dat vertelden	74		
Nachtblauw de hemel	51		
Nu luisteren, stil zijn	25		
Onder de toegesloten	10		

VEERTIGDAGENTIJD

Sopranen bovenstem bij couplet 4

Muziek: Peter Rippen

Sopraan, alt en gemeente 4. Veer- tig da- gen, soms een tocht door

1. Veer- tig da- gen nog tot pa- sen, tot de win- ter is ge- gaan
 2. Veer- tig we- ken duurt het groei- en van het on- ge- bo- ren kind
 3. Veer- tig ja- ren van een le- ven zijn naar men- sen- maat een tijd
 4. Veer- tig da- gen nog tot pa- sen soms een tocht door de woes- tij

Tenor
 2. veer- tig we- ken veer- tig we- ken
 3. veer- tig ja- ren veer- tig ja- ren
 4. veer- tig da- gen veer- tig da- gen

Bas
 2. veer- tig we- ken veer- tig we- ken
 3. veer- tig ja- ren veer- tig ja- ren
 4. veer- tig da- gen veer- tig da- gen

de woes- tij. om te le- ren en te vra- gen soms

en het le- ven van de da- gen kou en dui- ster gaan ver- ja- gen
 in de war- me schoot van moe- der tot het klaar is om te ko- men
 om te le- ren en te de- len wat met moi- te werd ver- kre- gen,
 om te le- ren en te vra- gen hoe je dui- ster kunt ver- ja- gen

tot het klaar is in de war- me schoot van moe- der
 van een le- ven om te le- ren en te de- ven
 nog tot pa- sen om te le- ren en te vra-

ken in de war- me schoot in de war- me schoot van moe- der,
 ren van een le- ven om te le- ren en te de- len,
 gen tocht door de woes- tij om te le- ren en te vra- gen,

gemeente melodie

een tocht door de woes- tij. Veer- tig da- gen, we- ken, ja- ren

en het le- ven op zal staan. Veer- tig da-
 vol- heid is en nieuw be- gin.
 daar- door wor- den men- sen vrij.
 om met pa- sen klaar te zijn.

der, on- ge- bo- ren kind.
 len, men- sen wor- den vrij.
 gen, tocht door de woes- tij.

on- men- ge- bo- ren kind.
 tocht sen door de woes- tij.

wach-ten, we-ten en er-va-ren dat iets nieuws, ver-an-de-ring met
 gen, veer-tig we-ken, veer-tig ja-

1. 2.
 vreugd' en moei-te sa-men-ging. ging. Fine
 ren, veer-tig. Fine
 ren, veer-tig. Fine

Stem:

Een vleugje warmte op de schrale wind,
 een zweem van geur.
 Licht dat terugkomt.
 Hoop die niet sterven wil.
 Vrede die bij ons blijft.
 Het ijsgroen uit de winterlucht vervaagt
 tot nevelige, mauve schemer.

Muziek: Chris van Bruggen

3st. koor
 bas: Voor-bo-den van ver-an-de-ring.

alt: Voor-bo-den van ver-an-de-ring.

tenor: Ver-an-de-ring.

Voor-bo-den van ver-an-de-ring. Voor-bo-den van ver-an-de-ring.

Stem:

Verlangen naar de goede tijd
 die wacht en wenkt van ver.
 Gerucht van iets nieuws,
 van wat wij kennen en toch ongekend.
 Licht dat terugkomt.
 Hoop die niet sterven wil.
 Vrede die bij ons blijft.

Muziek: Chris van Bruggen

4 st. koor

bas: Voor-bo-den

sopr.: Voor-bo-den van ver-an-de-ring.

alt: Voor-bo-den van ver-an-de-ring.

tenor: Ver-an-de-ring.

Voor-bo-den van ver-an-de-ring. Voor-bo-den van ver-an-de-ring.

Muziek: Anneke Plieger- v. d. Heide

Solo: Licht dat te-rug komt. Hoop die niet ster-ven wil. Vre-de die bij ons

blijft. **Allen en koor (sopraan):** Licht dat te- rug komt. Hoop die niet ster-ven wil.

Alt: Licht dat te- rug komt. Hoop die niet ster-ven wil.

Tenor en bas: Licht, hoop en vre-

Vre- de die bij ons blijft.

Vre- de die bij ons blijft.

de die bij ons blijft.

Stem:

Voorboden van verandering,
geruchten op de wind.
Gaat er iets nieuws beginnen?
Het is begonnen! Merk je het niet?

4st koor *Muziek: Anneke Plieger- v. d. Heide*

On- der de toe- ge- slo- ten, grijs- ge- wor- den

op- per huid der aar- de in de laatst ge- ble- ven

warm- te van voor- heen, het wach- tend zaad.

Solo:

Wij, in ons dragend
de vonk-van-hoop-doet-leven die ons gaande houdt,
in de dagelijkse tred van werk en vreugde,
plichten, liefde, lach,
zijn als het huis, dat wintermoe de ramen opent,
zich uit haar muren wringt
als een vlinder uit haar cocon,

Sopraan geur van ver- an- de- ring, win- den van ver, *Muziek: Peter Rippen*

Alt geur van ver- an- de- ring, win- den van ver,

Tenor

Bas

tril- ling van straks door dor rit- se- lend blad.

tril- ling van straks door dor rit- se- lend blad.

Stem:

Als de graankorrel niet in de aarde valt en sterft,
blijft zij op zichzelf;
maar als zij sterft, brengt zij veel vruchten voort.

4 st koor

Scha- duw- loos het wit- te licht van la- te win- ter

dat de kou- de aar- de uit de slaap van dood en